

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ: การรับรู้และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายขององค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (อพท.)

Low-Carbon Tourism: Perceptions and Attitudes of Tourists Staying in the Cooperate with Designated Area for Sustainable Tourism Administration (DASTA)

ธีระ สิ้นเดชารักษ์*

Teera Sindecharak
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
*teera.sd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ นำเสนอการรับรู้และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เลือกพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายขององค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (อพท.) ต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำหรือการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายที่สำคัญของอพท. ซึ่งมีพันธกิจหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีวิธีศึกษาด้วยวิธีวิทยาเชิงปริมาณด้วยตัวอย่าง จากนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. 6 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่พิเศษตราดและหมู่เกาะเชื่อมโยง พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร พื้นที่พิเศษเลย พื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน และพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง จำนวน 718 ราย จากสถานประกอบการ 33 แห่ง ระหว่างวันที่ 11-13 และ 25-27 กันยายน พ.ศ. 2558

โดยผลการศึกษาในภาพรวม นักท่องเที่ยวมีการรับรู้และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยเฉพาะในการรับรู้สิ่งที่แต่ละพื้นที่พิเศษได้มีการรณรงค์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรม การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านการใช้พลังงาน การรับประทานอาหารจากร้านที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น และการเลือกพาหนะในการเดินทางระหว่างการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ ในขณะที่ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมในภาคปฏิบัติจากส่วนกลาง นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมากกว่านักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างมีนัยสำคัญ จากการวิเคราะห์การถดถอยและสหสัมพันธ์พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุและเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประหยัดพลังงานเป็นประจำจะมีการรับรู้

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมากกว่านักท่องเที่ยวในกลุ่มตรงข้าม อย่างไรก็ตามทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำไม่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาในบทความนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการรณรงค์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญ และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอันนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในฝั่งของนักท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ การท่องเที่ยวทางเลือก การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยว

Abstract

This paper aims to examine the perceptions and attitudes of tourists who participate in low-carbon tourism projects of the Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (DASTA). Low-carbon tourism is one of DASTA's aimed to create a balance between economy, society, and environment. The sample survey research was conducted on 718 tourists from all 45 hotels located in the 6 Designated Areas including the designated area of Chang Island and related area, designated area of Pattaya and related area, designated area of Sukhothai Historical Park Sri Satchanalai-Kampangpetch, the designated area of Loei, designated area of Nan and designated area of U-Thong, during August–September, 2015.

The overall results show that tourists' perception and attitude are very positive toward Low-carbon tourism as the designated areas have organized campaigns to encourage well-mannered and environmentally friendly tourist behaviour. Multiple regression analysis shows that older tourists tend to have a better perception of low-carbon tourism. However, neither positive nor negative attitudes affect the perception of low-carbon tourism. The result of this study can be used as baseline information for DASTA to create an improved environmentally friendly project in the future. Low-carbon tourism could help promote sustainable tourism and become new alternative tourism in Thailand.

Keywords: low-carbon tourism, alternative tourism, sustainable tourism, ecotourism, tourism

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวถือเป็นธุรกิจที่สำคัญสำหรับหลายประเทศทั่วโลก ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเริ่มขยายตัวมากขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวถึงแม้จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศแต่การท่องเที่ยวถือเป็นตัวการสำคัญในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย โดยการท่องเที่ยวจะปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 5 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของโลกและมีการคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จะปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 ต่อปี (Chiesa & Guatam, 2009) นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในหลาย ๆ ส่วน เช่น ทรัพยากรน้ำ การเพิ่มขึ้นของมลพิษ ทรัพยากรในท้องถิ่นที่สูญเสียไป เป็นต้น (United Nations Environment Programme, n.d.) โดยในส่วนของแนวทางป้องกันปัญหาทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันมีทั้งในส่วนของการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดขึ้นใหม่ได้เอง การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมไป และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ (Wattanachaiyingcharoen, 2008) ซึ่งในส่วนของการท่องเที่ยวในปัจจุบันเริ่มมีการตระหนักรู้ของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวในเรื่องผลของการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม จึงได้มีโครงการต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติในสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนไป เช่น โครงการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ซึ่งเป็นโครงการที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ระหว่างการเข้าพักในโรงแรมด้วยการรณรงค์ด้านต่าง ๆ เช่น การประหยัดน้ำ การประหยัดไฟ การใช้จักรยานแทนการเดินทางด้วยยานพาหนะที่ใช้ น้ำมัน เป็นต้น จึงนำมาสู่การศึกษาครั้งนี้โดยเป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำถือเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถช่วยรักษาสภาพแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง (Cape Town Declaration, 2012; Cooper et al., 2005)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ในสถานประกอบการที่พักที่เป็นภาคีเครือข่ายของอพท.

การทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันอันได้แก่ แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและแนวคิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษาในเรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ด้วยเห็นว่าการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำนั้นเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภทที่ได้กล่าวไปข้างต้น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่นำมาปรับใช้ในส่วนของการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นการให้ความสำคัญกับผลอันเกิดจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (World Tourism Organization, n.d.) แต่ยังคงคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้วยการจัดการทรัพยากรโดยคงไว้ซึ่งกระบวนการเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และวัฒนธรรมท้องถิ่น (Cooper et al., 2005) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนยังสามารถเรียกได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบต่อกล่าวประกอบไปด้วยการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ให้โอกาสคนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการดำเนินตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นภายในพื้นที่นั้น ๆ อนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น การทำให้การท่องเที่ยวได้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (Sustainable Tourism, n.d.) จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการรักษา

ไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และที่มากไปกว่านั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยังให้ความสำคัญกับสภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นในแต่ละที่อีกด้วย

ในส่วนของ**การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันด้วยการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวดังกล่าวที่เพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งหมด อันเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับธรรมชาติของนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น (Wearing & Neil, 2009) โดยการท่องเที่ยวที่เชิงอนุรักษ์นี้ได้ถูกให้ความหมายว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรท้องถิ่น (Diamantis, 2004) เช่น การไม่ทำลายสัตว์ป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ การใช้สินค้าที่ผลิตโดยท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่มีลักษณะยั่งยืนที่ทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการไม่เฉพาะหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น จะเห็นได้จากคำประกาศเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่กรุงควีนส์แบ็กว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องมีอนุรักษ์และให้ความหมายแก่นักท่องเที่ยวทั้งในส่วนของมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม สนับสนุนให้กลุ่มคนพื้นเมืองมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการจัดการขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มีขนาดเล็ก (United Nations Environment Programme, n.d.) จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่พยายามสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งในส่วนของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมภายในสถานที่ท่องเที่ยวอีกด้วย ในส่วนของผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ 1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ 2) ผลกระทบด้านสังคม 3) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของผลกระทบด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผลกระทบทางตรง คือ ผลกระทบที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวโดยตรง ผลกระทบทางอ้อม เช่น การที่โรงแรมใช้บริการจากส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และผลกระทบแฝง เช่น การที่พนักงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ใช้เงินที่ได้จากการทำงานเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (Vishwanatha, 2014) ในส่วนของผลกระทบด้านสังคมด้วยผลจากการท่องเที่ยวที่ย่อมมีการพบปะของผู้คนจากหลากหลายพื้นที่ หลากหลายวัฒนธรรมทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสถานที่ท่องเที่ยวเปลี่ยนไป เช่น รูปแบบความสัมพันธ์เชิงครอบครัว รูปแบบของความเชื่อที่เปลี่ยนไป เป็นต้น (Korosi, 2013) และในส่วนของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการท่องเที่ยวแบบดังกล่าวนี้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือน้อยลงทำให้บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถรักษาความสมดุลทางธรรมชาติได้ (Diamantis, 2004)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
2. ได้ทราบถึงการทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาได้มีการกำหนดข้อมูลทั่วไปและทัศนคติของผู้ตอบแบบสำรวจที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยมีตัวแปรอิสระเป็นการรับรู้ต่อโครงการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำทั้งในส่วนของนโยบายจากอพท. ส่วนกลางและภาคปฏิบัติในพื้นที่

ประชากรและตัวอย่าง

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจะเป็นผู้เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงในการกำหนดพื้นที่ และสถานประกอบการภาคีเครือข่ายที่ใช้ในการศึกษา นอกจากนี้ยังใช้วิธีการ Census Survey เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาซึ่งจะใช้ตัวแทนของผู้เข้าพักห้องละ 1 คนเป็นผู้ตอบแบบสำรวจ โดยช่วงเวลาที่ใช้ในการเก็บแบบสำรวจคือระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน จากการคำนวณขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่กำหนดจากจำนวนห้องพักในแต่ละสถานประกอบการภาคีเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างที่ได้จะมีขนาด 105 ตัวอย่างเมื่อรวมความคลาดเคลื่อนร้อยละ 30

ในส่วนของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้การเก็บข้อมูลทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผ่านสถานประกอบการภาคีเครือข่ายโดยขอความอนุเคราะห์แต่ละสถานประกอบการแจกแบบสำรวจให้นักท่องเที่ยวในวันธรรมดา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในแต่ละสถานประกอบการด้วยตนเองในสุดสัปดาห์และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีโทรสอบถาม ในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สะดวกที่จะตอบแบบสำรวจในวันที่เข้าพัก คณะผู้วิจัยจะขอเก็บข้อมูลด้วยวิธีการโทรสัมภาษณ์ ทั้งนี้วิธีการศึกษาที่กล่าวไปข้างต้นนั้นคณะผู้วิจัยได้ถือความสมัครใจของผู้ตอบแบบสำรวจเป็นหลัก

เครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยสำหรับการศึกษานี้ ได้ใช้เพื่อสำรวจการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่าย โดยแบบสำรวจได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แบบสำรวจที่ใช้ในการลงพื้นที่และแบบสำรวจออนไลน์ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสำรวจ ทัศนคติของผู้เข้าพักที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และการรับรู้ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่อพท. ดำเนินการที่มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ แบบสำรวจในส่วนนี้ได้มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสะดวกในการตอบแบบสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีการคำนึงถึงข้อจำกัดของข้อมูลเป็นหลัก โดยในบทความนี้ได้ใช้การแจกแจงความถี่ และใช้ค่าสถิติทดสอบ Multiple Regression เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ได้ถูกกำหนดไว้ในแบบสำรวจข้างต้น

สรุปผลการวิจัย

จากวิธีการได้มาซึ่งตัวอย่างข้างต้น คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. ได้ทั้งหมด 718 ตัวอย่างเป็นไปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสำรวจแยกตามเขตพื้นที่พิเศษ

พื้นที่พิเศษ	นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสำรวจ	
	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (อพท.1)	52	7.20
พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง (อพท.3)	252	35.10
พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (อพท.4)	78	10.90
พื้นที่พิเศษเลย (อพท.5)	135	18.80
พื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน (อพท.6)	157	21.90
พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง (อพท.7)	44	6.10
รวม	718	100.00

อย่างไรก็ตามพื้นที่พิเศษทั้ง 6 พื้นที่ที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนั้นมีสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจำนวน 45 แห่ง โดยตัวอย่างขั้นต่ำที่ได้กำหนดไว้มีจำนวนทั้งหมด 502 ตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาจากวิธีการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนของวิธีการศึกษาโดยตัวอย่างที่ได้มาทั้งหมดมีจำนวน 718 ตัวอย่าง

ทัศนคติที่นักท่องเที่ยวมีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำแบ่งออกเป็นประเด็นที่ว่าหากทางโรงแรมมีการนำเสนอกิจกรรมที่ช่วยลดภาวะโลกร้อนโดยมีส่วนลดราคาห้องพัก หากโรงแรมมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม นักท่องเที่ยวยินดีจะจ่ายแพงขึ้น ถ้าอาหารที่ให้บริการมีการใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น ชาวบ้านได้รับรายได้จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวสนใจมากขึ้น ความสนใจในข้อมูลและสนใจการเข้าร่วมที่เกี่ยวกับการลดโลกร้อนของนักท่องเที่ยว และประเด็นที่ว่าจักรยานเป็นพาหนะที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติอยู่ในระดับ “สนใจมากที่สุด” แต่เมื่อแยกรายข้อคำถามแล้วจะพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติอยู่ในระดับ “สนใจมาก” ถึง “สนใจมากที่สุด” และ “เห็นด้วย” ถึง “เห็นด้วยมากที่สุด” ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ท่านจะมีความสนใจในโรงแรมนั้น หากทางโรงแรมมีการนำเสนอกิจกรรมที่ช่วยลดภาวะโลกร้อน โดยมีส่วนลดราคาห้องพัก	2.05	สนใจมากที่สุด
หากโรงแรมมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม ท่านยินดีจะจ่ายแพงขึ้น	1.25	เห็นด้วยมาก
ถ้าอาหารที่ให้บริการมีการใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น ชาวบ้านได้รับรายได้จะทำให้ท่านสนใจมากขึ้น	2.09	สนใจมากที่สุด
ท่านมีความสนใจในข้อมูลเกี่ยวกับการลดโลกร้อน และมีความสนใจที่จะร่วมกิจกรรมเหล่านั้น	1.90	สนใจมากที่สุด
ท่านคิดว่าจักรยานเป็นพาหนะที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว	1.86	เห็นด้วยมากที่สุด

ถัดมาเป็นเรื่องของการรับรู้นโยบายจากส่วนกลางของนักท่องเที่ยวโดยทางอพท. ได้มีการดำเนินนโยบายในการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมอันเกิดจากการท่องเที่ยว เช่น การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวเปิดเครื่องปรับอากาศที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส การรณรงค์ให้สถานประกอบการใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารจากท้องถิ่น การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวใช้จักรยานแทนพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิง เป็นต้น ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยได้ทำการสำรวจการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่อพท. ได้ดำเนินการ

ในส่วนของข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของอพท. ส่วนกลางนั้นมีดังนี้ การท่องเที่ยวเป็นสาเหตุหนึ่งของภาวะโลกร้อน โรงแรมที่พักที่ท่านเลือกพักมีข้อเสนอเกี่ยวกับกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน การลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) การลดใช้พลังงาน ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการลดโลกร้อนระหว่างการท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่ท่านพักอยู่ที่โรงแรม การช่วยกันประหยัดพลังงานในห้องพัก ส่งผลต่อการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการเลือกรับประทานอาหารประจำท้องถิ่นสามารถช่วยลดภาวะโลกร้อน

เมื่อพิจารณาถึงผลการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. ส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายส่วนกลางทุกข้อ โดยคิดเป็นร้อยละ 26.60 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. ตอนนโยบายจากส่วนกลาง

การรับรู้ส่วนกลาง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่รับรู้แม้แต่ข้อเดียว	39	5.70
รับรู้ 1 ข้อ	48	7.00
รับรู้ 2 ข้อ	118	17.20
รับรู้ 3 ข้อ	164	23.90
รับรู้ 4 ข้อ	135	19.70
รับรู้ทุกข้อ	183	26.60

ในส่วนของกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เฉพาะส่วนกลางเท่านั้นในส่วนในพื้นที่พิเศษเองก็มีนโยบายที่ดำเนินการภายในพื้นที่พิเศษนั้น ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่พิเศษ ในส่วนนี้กลุ่มผู้วิจัยได้สำรวจถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ด้วย

โดยผลการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. มีการรับรู้ถึงนโยบายจากพื้นที่ทุกข้อสูงถึงร้อยละ 53.20

ตารางที่ 4 การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในสถานประกอบการภาคีเครือข่ายของอพท. ต่อบริการจากส่วนพื้นที่พิเศษ

การรับรู้แต่ละพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่รับรู้แม้แต่ข้อเดียว	14	2.10
รับรู้ 1 ข้อ	7	1.00
รับรู้ 2 ข้อ	36	5.40
รับรู้ 3 ข้อ	97	14.50
รับรู้ 4 ข้อ	159	23.80
รับรู้ทุกข้อ	356	53.20

ถัดมาเป็นส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้วิจัยได้กำหนดเพื่อดูว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยใช้สถิติทดสอบ Multiple Regression ในการวิเคราะห์ดังกล่าว

โดยผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบ Multiple Regression ที่ได้ใช้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร “การรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ” กับตัวแปรคุณลักษณะทางประชากรด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลของคุณลักษณะที่สนใจศึกษาว่าสามารถส่งผลหรือพยากรณ์การรับรู้แบบคาร์บอนต่ำได้อย่างไรและมากน้อยขนาดไหน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า “การรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ” มีความสัมพันธ์กับอายุ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประหยัดพลังงาน รวมถึงความยินดีในการจ่ายค่าบริการที่แพงเพิ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่สูงรวมถึงนักท่องเที่ยวที่มองว่าการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะต้องใช้ผลิตภัณฑ์ประหยัดพลังงานก็จะมี การรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวซึ่งยินดีจ่ายเพิ่มให้กับโรงแรมที่จัดบริการเพื่อสิ่งแวดล้อมจะยังมีการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในระดับที่สูงขึ้นเช่นเดียวกัน

ในส่วนคุณลักษณะทางประชากรด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการที่นักท่องเที่ยวรู้จักหรือเคยได้ยื่นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือไม่ นักท่องเที่ยวที่มองว่าการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะต้องลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ใช้พลังงานทดแทน ไม่ใช่ภาชนะที่ทำจากพลาสติก ใช้ระบบขนส่งประหยัดพลังงาน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงมองว่าการจัดการขยะและน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพเป็น การท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

นอกจากนั้นแล้วไม่ว่านักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเที่ยวกับใคร มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางใดบ้าง มีวัตถุประสงค์ในการมาเที่ยวซึ่งแตกต่างกันไป ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวไม่ว่า 1 วันหรือมากกว่า 1 วัน หรือจะเป็นความเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบดูแลสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่มองว่ามีหรือไม่มีจัดการใด ๆ ทางด้านการท่องเที่ยวแบบดูแลสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีทัศนคติอย่างไรต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเช่นเดียวกัน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามคุณลักษณะของประชากรมิติต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำนั้น สามารถอธิบายหรือพยากรณ์การรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้เพียง 15% เท่านั้น ซึ่งยังมีความคลาดเคลื่อนในการอธิบายถึง 20.6% ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การคำนวณค่าการวิเคราะห์การถดถอยในประเด็นที่สนใจศึกษา

คุณลักษณะประชากร	การรับรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	
	β	Sig.
เพศ (ref: ชาย)	0.338	0.109
อายุ	0.031	0.003*
ท่านรู้จัก/ เคยได้ยื่นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ref: ไม่รู้จัก)	0.508	0.105
การลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์	-0.025	0.913
การใช้พลังงานทดแทน (ref: ไม่เลือก)	0.362	0.142
การใช้ผลิตภัณฑ์ประหยัดพลังงาน (ref: ไม่เลือก)	0.562	0.031*
การไม่ใช้ภาชนะที่ทำจากพลาสติก (ref: ไม่เลือก)	0.299	0.215
การใช้ระบบขนส่งประหยัดพลังงาน (ref: ไม่เลือก)	-0.105	0.704
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ref: ไม่เลือก)	-0.275	0.241
การจัดการขยะและน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ (ref: ไม่เลือก)	-0.108	0.647
จ่ายเพิ่ม (ref: ไม่ยินดีจ่ายเพิ่ม)	0.941	0.000*
ท่านใช้เวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้กี่วัน (ref: 1 วัน)	0.336	0.294
ความเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวดูแลสิ่งแวดล้อม (ref: เห็นว่ามีการจัดการ)	0.246	0.279
เดินทางมากับ... (ref: มากับเพื่อน)	-0.238	0.312
ทราบข้อมูลการท่องเที่ยว (ref: ทราบจากญาติ)	-0.12	0.585
วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว (ref: พักผ่อน)	-0.115	0.621
ภาพรวมทัศนคติ	0.19	0.137
(Constant)	4.385	
Sig Anova	0.000*	
R Square	0.155	
Adjusted R Square	0.119	
Std. Error of the Estimate	2.060	

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวของทั้งอพท. ส่วนกลางและอพท.ในพื้นที่พิเศษ เป็นการดำเนินนโยบายตามแนวทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะเห็นได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางอพท. ได้ดำเนินการรณรงค์กับนักท่องเที่ยว และสถานประกอบการเป็นการดำเนินงานที่ดึงให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเป็นระบบและเป็นองค์รวม นอกจากนี้ อพท. เองยังได้มีการให้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ ในการรักษาสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่พิเศษอีกด้วย เช่น โครงการทำแผงโซลาร์เซลล์ในพื้นที่พิเศษที่ 3 (เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง) เป็นต้น แต่ผลกระทบเบื้องต้นของการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ อาจไม่ได้ส่งผลไปถึงพื้นที่พิเศษอย่างเป็นองค์รวมตามแนวทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจาก วัตถุประสงค์หลักของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำนั้นเป็นไปเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมด้วยการลด การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่จะเกิดจากการท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด และในส่วนของ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามนโยบายของพื้นที่พิเศษแต่ละพื้นที่ได้มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การรณรงค์ ให้นักท่องเที่ยวปั่นจักรยาน การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวดับเครื่องยนต์ การไม่เปลี่ยนผ้าเช็ดตัวระหว่างเข้าพัก เป็นต้น และประเด็นที่สำคัญในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ คือ การรณรงค์ ให้สถานประกอบการใช้วัตถุดิบในการปรุงอาหารที่มาจากท้องถิ่น ซึ่งตรงกับแนวคิดทั้ง 2 ที่ได้ยกไว้ข้างต้น ด้วยเป็นการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อันเกิดจากกระบวนการขนส่ง และยังช่วยให้คนในท้องถิ่นได้มี รายได้จากการนำวัตถุดิบที่ผลิตขึ้นเองในท้องถิ่นไปขายอีกด้วย

ในส่วนของ การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำนั้น ถือได้ว่านักท่องเที่ยวรับรู้ เป็นอย่างดีเกี่ยวกับผลของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการที่นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงการดำเนิน นโยบายต่าง ๆ ในระดับที่สูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านนโยบายในการลดการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติอันเกิดจากการท่องเที่ยวนั้นได้ดำเนินการมาค่อนข้างสัมฤทธิ์ผล โดยจากการลงพื้นที่ของกลุ่มผู้วิจัย นั้นทำให้ได้เห็นการดำเนินงานของทั้งอพท.ในพื้นที่พิเศษ และความร่วมมือจากสถานประกอบการภาคี เครือข่าย แต่อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่สำคัญของการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำนั้น เป็นอุปสรรคอันเกิดจากความร่วมมือของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักตามสถานประกอบการซึ่งถือเป็นตัวละคร สำคัญ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ พบว่า อายุ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประหยัดพลังงาน และความยินยอมของนักท่องเที่ยวในการที่จะจ่ายเงินเพิ่มหากสถานประกอบการมีการดำเนินการด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่นักท่องเที่ยวมีความตระหนักรู้ถึงผลของการท่องเที่ยวที่มีต่อธรรมชาติ จึงทำให้การ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถช่วยรักษาสภาพแวดล้อมได้ โดยไม่ทำให้อรรถรสในการท่องเที่ยวสูญหายไป

จะเห็นได้ว่าการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำนั้นสามารถช่วยทำให้เกิดผลดีใน หลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจซึ่งจะเห็นได้จากการใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นนั้นเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับ คนในท้องถิ่น ด้านสังคมอาจทำให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเริ่มมีความสนใจในเรื่องการรักษา สิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสำคัญที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งการท่องเที่ยวนั้นจะเป็นการช่วยให้ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวลดลง ด้วยการดำเนินงานดังกล่าวนี้ได้ผลตอบรับที่ดีจาก นักท่องเที่ยวอันจะเห็นได้จากการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ซึ่งหากดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องก็จะ

ทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยกลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ในที่สุด (Cape Town Declaration, 2012; Chandrashekara & Vishwanatha, 2014)

ข้อเสนอแนะ

1. หากจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงจำเป็นต้องให้นักท่องเที่ยวได้เกิดประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่ลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อย่างแท้จริง
2. ในการเก็บแบบสำรวจในครั้งต่อ ๆ ไปจำเป็นต้องใช้วิธีการและแบบสำรวจแบบเดิมเนื่องจากสามารถเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ผลของการดำเนินงานในของอพท.ได้

References

- Cape Town Declaration. (2012). **Cape Town Conference on Responsible Tourism in Destinations**. Retrieved from http://www.capetown.gov.za/en/tourism/Documents/ResponsibleTourism/Tourism_RT_2002_Cape_Town_Declaration.pdf
- Chandrashekara, B. & Vishwanatha, S. (2014). Economic Impacts of Ecotourism–A Perceptual Study. *International Journal of Innovative Research and Study*, 3(3), 15–23.
- Chiesa, T. & Gautam, A. (2009). **Towards a Low Carbon Travel & Tourism Sector: World Economic Forum**. Geneva: Booz & Company.
- Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. & Wanhill, S. (2005). **Tourism: Principle and Practice**. Essex: Pearson Education Limited.
- Diamantis, D. (2004). **Ecotourism Management: An Overview**. Diamantis Dimitrios, **Ecotourism**. London: Thomson Learning.
- Korosi, V. & Hernan, D. (2013). **Environment and Social Impacts of Ecotourism: A Comparative Analysis of Assessment Procedures between Australia and Mexico**. New South Wales: University of Wollongong.
- Sustainable Tourism. (n.d.). **Definition**. Retrieved from <http://www.sustainabletourism.net/sustainable-tourism/definitions/>
- United Nations Environment Programme. (n.d.). **Tourism's Three Main Impact Areas**. Retrieved from <http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFiguresaboutTourism/ImpactsOfTourism/EnvironmentalImpacts/TourismsThreeMainImpactAreas/tabid/78776/Default.aspx>
- Wattanachaiyingcharoen, R. (2008). **Life and Environment: Living Things and Its Existence**. Bangkok: Aksorn Charoentat.
- Wearing, S. & Neil J. (2009). **Ecotourism: Impacts, Potentials and Possibilities?** Oxford: Butterworth–Heinemann.
- World Tourism Organization. (n.d.). **Sustainable Development of Tourism**. Retrieved from <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>